

“Çətinlik insan üçündür”

Akif Aşırılı: “Bağdan oğurluq da etmişəm, imtahana “şparqalka” da keçirmişəm”

Uşaqlığı doğulduğu kənddə, Qazaxın Daş Salahlı kəndində keçib. Bütün kənd uşaqları kimi aşıq-aşıq, beş daş, limka, top aldı qaç oyunlarını oynayıb, qayğısız bir həyat yaşayıb. Orta məktəb dövründə üzüm sataraq pul da qazanıb. Paltarlarını səliqə ilə yığmadığına görə anasının tənəsinə də tuş gəlib... Müsahibimiz “Şərq” qəzetinin təsisçisi və baş redaktoru Akif Aşırılıdır. Akif Aşırılı ilə onun uşaqlıq, məktəb və tələbəlik illərinə boylandıq...

“BAĞDAN ALMA OĞURLAYIRDIQ”

Atası Abduləzim bənalıqla ailəsinə dolandırdı: “Atamın həm də inşaat briqadası var idi. Adətən fevral ayının sonundan sentyabr-oktyabr aylarına qədər iş götürüb briqadası ilə birgə Rusiyada çalışdı. Bəna işləsə də, həmişə oxumağın xiffətini çəkirdi. Çünki orta məktəbdə çox yaxşı oxusa da, anasının onu oxutmaq üçün imkanı olmamışdı. Atası Böyük Vətən müharibəsində şəhid olduğundan bütün yük anasının çiyinlərinə düşmüşdü. Oxumaq eşqi ilə alışıb-yandığına görə atam bizim beşimizi də oxutdu. Hələ balaca vaxtımızdan təhsilə, oxumağa həvəsləndirmək üçün tez-tez bizə kitab alırdı”.

Beş uşağın dördüncüsü olan müsahibimiz sözbəxan uşaq olub. İkinci sınıfdən 6-cı sınıfa qədər bütün yay tətilərini Gədəbəydə keçirib: “Əmin çoban idi. Həmişə kəndin sülhünü Gədəbəy yayaqlarına aparırdı. Mən də onunla birlikdə gedərdim. Deyilənə görə, sözbəxan uşaq olmuşam. Cılız olduğumdan nənəm özünü oda-közə vurur, çox yedizdirməyə çalışmış ki, “ətə-qana” gəlim. Bütün kənd uşaqları kimi aşıq-aşıq, beşdaş, top aldı qaç, limka oyunlarını oynayırdıq. Limka düzəltmək üçün qoyunun və yaxud quzunun dərisinin kiçik bir hissəsini kəsirdik, o vaxt yapışqan olmadığından arxasına qır saqqızı vururduq, üzərinə də 5 qəpiklik yapışdırırdıq. Onu ayağımla çiləyirdik. Kim çox çiləsə, udurdu”.

Kəndlərdəki Qolpun dərəsinə də indiki kimi xatırlayır: “Qolpun dərəsi bizim sevimli oyun meydanımız idi. Yarğanda gizlənən oynayırdı, döyüş səhnələri düzəldər, qan-tərə batanacan oynayırdıq. Kənddə bizə Qolpun dərəsinin uşaqları, bəzən isə Qayaxan dərəsinin uşaqları deyirdilər”.

Müsahibimizin meyvə bağından alma, gavalı oğurlaması da olub: “Tez-tez sonuncu dərindən qaçardım. Alma mövsümündə məktəbimizin indiki yerində olan bağa gedərdik. Uşaqların bir hissəsi qarovulçunun başını qatır, digərlərimiz bağdan gizlicə alma, gavalı yığırdıq”.

“ANAM ARADA “DƏRS”İMİZİ VERİRDİ”

Evdar qadın olan analarından daha çox qorxduqlarını deyir: “Anamızdan daha çox qorxurduq, nəinki atamızdan. Heç vaxt atam bizi cəzalandırmayıb. Anam isə arada “dər”imizi verirdi. Atamızdan çəkinirdik. Küçənin bu başında oynayırdıq o başından atamın gəldiyini görüb evə qaçardım. Bilirdik ki, evə girən kimi dərsimizi oxuyub-oxumadığımızı soruşacaq. Anamızı bizi səliqə-səhmana öyrətmişdi. Dərindən gəlib paltarımızı səliqə ilə ya stulun, ya da çarpayının başına yığmalı idik. Qardaşım mən hərdən bu qaydanı pozurdum. Paltarlarımızı çıxarıb çarpayının üstünə atanda anam bizi danlayırdı. Anam uşaqlıqda bizi səliqə-səhmana elə öyrətib ki, indi də hardasa dağınıqlıq görəndə qəbul edə bilmirəm. Anamın bir qaydası da bu idi ki, nahar

edəndə ailənin bütün üzvləri orada olmalı idi. Əgər qardaşım və ya bacarımdan biri nahara hansısa səbəbdən 15 dəqiqə gec gəlirdisə, hamımız oturub onu gözləməliydik. Yoxsa anam bizə çörək vermirdi”.

“ÜZÜM SATIB ÜZÜMƏ DƏFTƏR-KİTAB ALIRDIM”

A.Aşırılı orta məktəbdə oxuduğu dövrlərdə üzüm satıb pul da qazanmış: “Kəndimizdə üzüm bağları var idi. Briqada üzüm bağlarından çıxandan sonra kəndin uşaqları ilə “ura” dediyimiz yere gedib yarpaqların altında qalmış üzümləri dərib vedrəsini 1-2 manata satırıdım. Üzüm satmaqla xeyli pul toplayırdım. Bu pula özümə dəftər-kitab alır, digər ehtiyaclarımı ödəyirdim”.

Orta məktəb illərini də bizimlə bölüşən həmsöhbətimiz deyir ki, onu ilk dəfə məktəbə əlindən tutub bacısı aparıb: “Mənim oxuduğum ibtidai sinif məktəbi indi kəndin xəstəxanasıdır. Beşinci sınıfa qədər orada oxumuşam. Sonra bizim kənd üçün iki-mərtəbəli müasir məktəb binası tikdilər. Beşinci sınıfdən Daş Salahlı 1 sayılı kənd orta məktəbində təhsilimi davam etdirdim”.

Orta məktəbdə oxuyanda Sovet vaxtının bütün şagirdləri kimi o da üzüm bağlarından üzüm yığıb: “Oktyabr ayında bizi üzüm bağlarına aparırdılar. Fəhlə kimi səhər saat 9-dan axşam 6-ya qədər üzüm dəridik. Amma əməyimizi də qiymətləndirirdilər. Yığıdığımız üzümü tərəziyə qoyub çəkir, çəkiyə uyğun da pul verirdilər. Ümumiyyətlə, belə bir qayda var idi ki, bütün şagirdlər üzüm yığımı vaxtı hansısa briqadada çalışmalı, sonra briqadirin və sovxozun direktorunun möhürlü imzası ilə məktəbə arayıb gətirməli idi. Yalnız bundan sonra məktəbdə oxumağa icazə verildiyi. Bir dəfə 170 rubl aldım. Çalışdığım briqada planı 100 faiz yerinə yetirdiyinə görə ilin sonunda 170 rubl da mükafat verdilər. 8-ci sinif şagirdinin 170 rubl alması istər-istəməz ailənin büdcəsinə də təsir edirdi”.

“MÜƏLLİMLƏRİMİZ OLAN TOYA GƏTMƏZDİK”

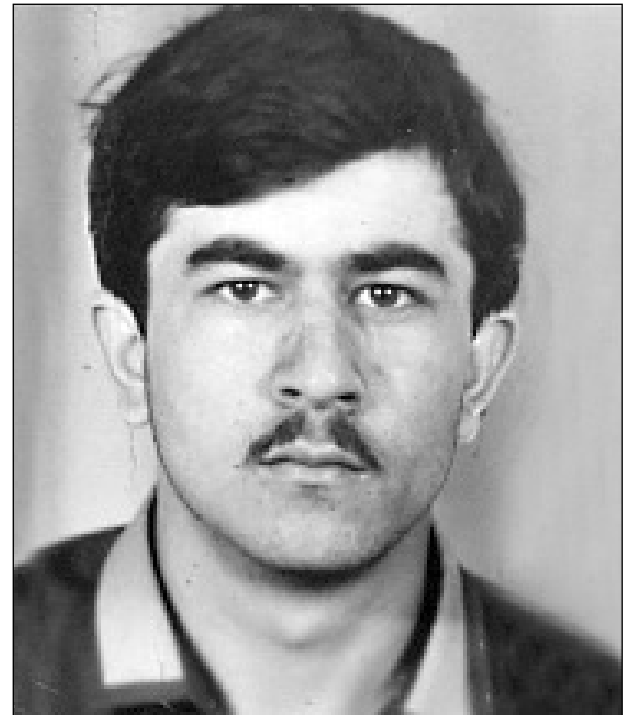
Məktəbdə oxuyanda indiki uşaqlardan fərqli olaraq, müəllimlərinə ideallaşdırırdılar: “Müəllimlərimizdən çox çəkinirdik. Müəllim küçənin o başından gəlirdisə, biz yolumuzu dəyişirdik. Çünki üz-üzə gəlməkdən çəkinirdik. Yaxud müəllim hansısa toyda olurdusa, biz o toya getmərdik. Sadəcə, çadırın bir küncünü qaldırıb gizlicə, görünməmək şərtinə baxa bilərdik”.

“5-Cİ SINIFDƏN ŞEİR YAZMAĞA BAŞLADIM”

Üçüncü sınıfa qədər nə qədər çalışsa da, yaxşı oxumayıb: “Buraxdığım hər səhvə görə “niyə bu səhvi buraxdım”, - deyərək çılığınasına dəftəri cırırdım. Dördüncü sınıfdən yaxşı oxumağa başladım və 10-cu sınıfa qədər şəklim şərəf lövhəsində oldu”.

Humanitar fənlərə xüsusi marağının olduğunu deyən müsahibimiz

Lalə MUSAQIZI

hibimiz Azərbaycan dilindən, ədəbiyyatdan həmişə “5” alıb: “Şair Nüsret Kəsəmənlinin tələbə yoldaşı Zəkayət müəllim bizim ədəbiyyat müəllimimiz idi. Zəkayət müəllim Molla Vəli Vədadinə, Vaqifi, Səməd Vurğunu, Mehdi Hüseyni, Mikayıl Müşfiqi tamam başqa bir tərdə keçərdi. Həmişə ədəbiyyatdan 3 mövzu verirdilər, onlardan biri sərbəst mövzu olurdu. Mən həmişə sərbəst mövzuda yazardım. Zəkayət müəllim bizi ədəbiyyata çox həvəsləndirir, Qazaxdakı “Vurğun ocağı” dəməyinə aparırdı. Dəməkdə başqa şairlərin şeirlərini deyir, həmçinin öz yazdıqlarımızı oxuyurduq. 5-ci sınıfdə şeir yazmağa başladım. 7-ci sınıfdə rayon qəzeti olan “Qalibiyyət bayrağı”nda analarla bağlı ilk şeirim çıxdı. Məni “Qalibiyyət bayrağı”nın redaksiyasına atam aparmışdı. Orada Qara Qafqazlı, Ələddin İncəli kimi şairlər işləyirdilər. Onlar şeirlərini oxuyub atama demişdilər ki, mənə şeir yazmaq bacarığı var, ifadələri normaldır”.

Müsahibimiz orta məktəbdə yazdığı və çap olunan şeirlərini indi də saxlayır: “Çap olunan şeirlərimi və məqalələrimi dəftər tutub ora yapışdırmışam. Məqalələrim “Pioner” jurnalında, “Azərbaycan gəncləri” qəzetində çıxdı. Çox vaxt da “Kommunist” və “Azərbaycan gəncləri” qəzetindən “Akif Vəliyev, sizin göndərdiyiniz şeir bədi işləyirdilər. Onlar şeirlərini oxuyub atama demişdilər ki, mənə şeir yazmaq bacarığı var, ifadələri normaldır”.

“ŞPARQALKA”DAN İSTİFADƏ ETMİŞƏM”

10-cu sinfi bitirib sənədlərini atasının arzusu ilə Tibb Universitetinə verir. Amma kəsilir. İkinci il də atasının arzularını reallaşdırmağa çalışır. Bu dəfə də “konkurs”a düşür: “Atam mənə həkim kimi görmək istəyirdi. Mənim isə marağım ədəbiyyata idi. Hərbi xidmətə gedib qayıdandan sonra atırı öz arzularımın arxasında qaldım, öz yoluca özüm seçdim. Jurnalistikaya gəlməyimin səbəblərindən biri də “Yeni fikir” qəzetinin redaktoru, istedadlı publisist, şair Taleh Həmid olub. O, qardaşımın dostu idi. Qardaşım mənə onunla tanış etdi və mən sözügedən qəzetə siyasi-publisist yazılar verməyə başladım. Taleh Həmid mənim yazılarımı çox yüksək qiymətləndirdi və qardaşıma dedi ki, yaxşı jurnalist olmaq imkanı var. Beləcə, tarix fakültəsində oxuya-oxuya qəzetlərlə əməkdaşlıq etməyə başladım. Peşəkar jurnalistikada ilk iş yerim “7 gün” qəzeti olub. Sonradan jurnalistika ixtisası üzrə də təhsil aldım”.

A.Aşırılı tələbə vaxtı əksər tələbələr kimi “şparqalka”dan istifadə etdiyini etiraf etdi. Və nəinki kiçik kağızlarda yazılan “şparqalka”, hətta özü ilə imtahan otağına kitab da keçirdiyi vaxt olub.

İLK QONORAR

Tələbəlik illərində əvvəl qardaşının evində, ikinci kursdan isə tələbə yoldaşı ilə birlikdə Yeni Yasamalda kirayə evdə qalıb: “Evi özümüz yığırdıq, paltar yuyur, yeməyimizi bişirirdik. Təcrübəm olduğundan indi də yaxşı yeməklər bişirə bilərəm. Əvvəl qardaşım, yaxud kənddən maddi yardım edirdilər. Amma üçüncü kursdan etibarən “7 gün” qəzetindən yaxşı qonorar aldığıma görə heç kəmə ehtiyacım olmurdu. Hətta qonorarım kafedə nahar etməyimə də yetirdi. Kəndə gedəndə anama, bacıma, bacım uşaqlarına hədiyyə də ala bilirdim”.

Baş redaktor ilk qonorarını da xatırlayır: “Məbləğ yadımda deyil, amma yadımdadır ki, xeyli 3 rubluq var idi. Bu pula nəşriyyatın 4-cü mərtəbəsindəki yeməkxanada “7 gün”çülərlə nahar etdik. Ev üçün bazarlığa da gətdim”.

Sonda həmsöhbətimiz həyatda öz yerlərini tapmaq üçün indiki gənclərimizə tövsiyələrini də verdi: “Çalışmaq, əməyi sevmək, mübariz olmaq lazımdır. Təhsil almaqdan, oxumaqdan qaçmasınlar. Hər şeyi valideynlərinin üzərinə yükləməsinlər, özləri sərbəst, heç kimin müdaxiləsi olmadan yaşamağı öyrənsinlər. Çətinliyə düşəndə özlərini itirməsinlər. Çətinlik insan üçündür”.